

Lev Nikolajevič Tolstoj- Vláda tmy

- drama napsáno roku 1886, vydáno o rok později
- v Rusku problémy s cenzurou, zakázáno pro divadlo i pro tisk, nakonec pod vlivem Tolstého přátel vydáno v nakladatelství Posrednik, předčítáno pouze po salonech a v privátních kruzích, snaha o uvedení v Alexandrinském divadle, zkoušení zastaveno hlavním prokurátorem
- poprvé uvedeno s velkým úspěchem André Antoinem v Théâtre Libre v Paříži roku 1888
- v Rusku poprvé uvedeno ochotníky roku 1890
- roku 1895 zrušena cenzura, *Vláda tmy* byla uvedena ještě ten samý rok v Alexandrinském divadle v Petrohradě a v Malém divadle v Moskvě

- psáno prózou
- strukturováno do pěti dějství se dvěma variacemi čtvrtého dějství
  1. varianta: dřívější, velmi drsná, bezprostředně přítomná vražď Akulinina dítěte, v Rusku problémy s cenzurou, ve Francii po jejím uvedení u Antoina byla díky tomu *Vláda tmy* prohlášena za naturalistické drama
  2. varianta: přepracovaná varianta kolem roku 1896, zprostředkovává hrůzu vraždy dítěte skrz dialog malé Aňutky s vysloužilým vojákem Mitričem

- prostředí:
  - ruská vesnice, zmiňovány jsou jména okolních vesnic Zouevo a Dedlovo, specificky statek poměrně bohatého sedláka Petra (v textu je jeho materiální zabezpečení akcentováno nejen penězi, které si velmi pečlivě hlídá, ale také např. zmíenkami o prostornosti domu a faktem, že si může dovolit najmout si pomocníka) a jeho bezprostřední okolí

- čas:
  - děj je zasazen do Tolstojovy doby (v dramatu toto není nikde vyloženě specifikováno, z dokladů to ovšem vyplývá - “Tolstoy had originally written *The Power of Darkness* with Mikhail Lentovsky’s Skomorokh in mind, a recently founded people’s theatre in Moscow where the repertoire and ticket price were tailored to Russia’s new peasant-consumers”¹)
  - děj se odehrává v horizontu cca 2 let (rozmezí 1.-2. dějství je 6 měsíců, 2.-3. dějství 9 měsíců, 3.-4. 1 rok, 5. dějství navazuje krátce po 4. dějství)

- děj:
  - Anisya, žena bohatého, umírajícího sedláka Petra má tajný poměr s proutnickým čeledínem Nikitou. Anisya si chce Nikitu vzít, aby úředně zakryla tento poměr. Nikitova matka Matryona jí pod záminkou pomoci její lásce motivuje k otrávení Petra, získání jeho peněz a k svatbě s Nikitou, který se na statku stává hospodářem, ale místo hospodaření pije, utrací Petrovy peníze a má poměr s jeho dcerou z prvního manželství, Akulinou. S tou Nikita vzplodí dítě, které, aby byl

---

¹ Gatrall (2008) s. 5

hřích utajen, a Akulina mohla být provdána, je Nikitou pod velením Matryony zavražděno ve sklepě. Nikita se pod hrůzou tohoto činu hroučí a vše doznává na Akulinině svatbě.

- Tostoj se inspiroval reálným trestním případem
- děj je rozvíjen přes postavy a jejich zaplétání se do sítě svých hříchů a intrik, které gradují až k vraždě Akulinina dítěte
- hlavním hybatelem děje je postava Matryony, která svým jednáním motivuje k jednání často nejisté nebo apatické postavy (dává Anisyje jed k otrávení Petra, přesvědčuje ji, aby mu vzala váček s penězi, navádí Nikitu, aby získané peníze vzal k sobě, (v první variantě čtvrtého dějství) ho motivuje a pod jejím dohledem dochází k vraždě dítěte

- postavy:

- poměrně široká škála charakterů, více či méně ochotných vzdát se spořádaného života v duchu křesťanských hodnot ve prospěch pohodlného a materiálně zaopatřeného života, i kdyby to mělo být za cenu hříchů
- tyto dva póly jsou realizovány v postavách Matryony, která využije jakoukoliv klíčku k tomu, aby zmanipulovala jinou osobu nebo událost k jejímu vlastnímu prospěchu a Akima, který velmi lpí na křesťanských hodnotách, morálních zásadách a pokoře k Bohu - možnost vlivu na ostatní postavy je mu však odepřena špatnou schopností vyjadřování ("What are you, what d'ye call it, I mean?...")²)
- obecně všechny pozitivní charaktery jsou nějakým způsobem znevýhodněny (Marina je sirotek, tím pádem nemá potenciálně žádnou možnost dobře se vdát, vesnice na ní shlíží shora, Nan/Aňutka je malé dítě bez vlivu na okolní svět, Petr je churavý,..) a převahu získávají postavy, kterým záleží pouze a sobecky na jejich štěstí a majetku, pro něž hřeší (Anjisa kvůli své vášnivě a zaslepené lásce k Nikitovi tráví manžela, Nikita ze své nestálosti a nenasytnosti po ženách opouští Marinu, poté i Anjisu a nakonec zabíjí dítě)
- ovšem i Nikita se nakonec po všech svých hřešení zlomí a kaje se- tím pádem negativními zůstávají pouze ženské postavy Matryona a Anjisa- obraz "d'ábelských žen"

- jazyk:

- jazyk postav je hojně prokládán prvky náležící k lidové kultuře (as the saying has it, "Sickness lives where men live."³, what d'you call it ... "knocks one clean over," , it's not like ripe raspberries that drop off if not picked in time⁴, To have given shelter to a beggar, and he to lead you such a dance!, Ah, neighbor, you must be under a spell.)⁵ čímž je akcentováno prostředí vesnice a tím pádem i toho, co s ním bylo typicky spojováno - nezkaženost, pokorný vztah k

---

² Polak, R. *Leo Tolstoy Colletion of 78 Classic works with analysis and historical background* ,s. 732

³ tamtéž, s. 728

⁴ tamtéž, s.722

⁵ tamtéž, s.732

Bohu, atd. , čímž v důsledku vyniká kontrast s postavami, jejichž skutky jsou motivovány touhou po penězích

Použitá literatura:

Gatrall, J. (2008). CHILD MURDER, PEASANT SINS, AND THE INFANTILIZING OF EVIL IN TOLSTOY'S THE POWER OF DARKNESS. *Theatre Survey*, 49(2), 253-275. doi:10.1017/S0040557408000148

Tolstoj, L. N., (1987). *Vláda tmy a jiná dramata* vyd. Praha: Odeon, s. 359-361.